

รายงานการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ลักษณะการใช้ข้อมูล ประวัติศาสตร์ไทยในนวนิยายฝรั่งเศสอิงประวัติศาสตร์ไทย เรื่อง ฟอลคอนแห่งอยุธยา และตากสิน มหาราชชาตินักรบของแคลร์ คีฟ-ฟอกซ์

ปรีดี พิศภูมิวิถี*

Résumé

Cette recherche a pour but d'analyser l'utilisation des données historiques parues dans des deux romans historiques thaïlandais de Claire Keef-Fox, *le Ministre des Moussons* et *le Roi des Rizières*. Le résultat prouve que des caractéristiques généraux de ces deux romans ont été mis en évidence par la description de caractères des personnages et d'espaces ruraux. On trouve également la vie quotidienne des Thaïs. D'ailleurs, l'auteur fait plus de recherche qu'ordinaire: des premières sources écrites par des Français aux XVIIe et XIXe siècles conservés aux archives en France et en Thaïlande sont documentées. Par contre, l'auteur travaille avec des livres classiques sur la relation franco-thaïe comme celui de De Bèze quand elle voudrait écrire sur Phaulkon, et la thèse de Jacqueline de Fels sur le Roi Tak-Sin. Aussi des sources étrangères se sont-elles appliquées. A propos de technique d'écriture, l'ordre chronologique est respecté et la personnification se fait réellement. C'est pour cette raison que ces deux romans se définissent comme roman basé sur le fait historique et connu un succès.

๑. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วรรณกรรมเป็นงานเขียนที่มีจุดประสงค์เพื่อสร้างความเพลิดเพลิน และเป็นการบันทึกเรื่องราว

ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมโดยผ่านมุมมองของผู้เขียนที่ได้ใช้กลวิธีการเขียนรูปแบบต่าง ๆ และข้อมูลที่ได้ศึกษามา ผนวกกับจินตนาการในการเขียนบรรยายให้ผู้อ่านมีความรู้สึกร่วมไปพร้อมกัน งานวรรณกรรมจึงเป็นเครื่องมือของความบันเทิงในระดับหนึ่ง

ทางด้านการศึกษานวนิยายอิงประวัติศาสตร์ในประเทศไทย นับได้ว่านวนิยายที่ใช้ฉากประวัติศาสตร์เป็นพื้นหลังของการดำเนินเรื่องนั้นมีไม่มากนัก เนื่องจากการเข้าถึงเอกสารที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการพรรณนาฉากให้มีความสมจริงนั้นกระทำได้ยาก ในด้านการศึกษาวรรณคดีไทย นอกจากการศึกษาบทบาทตัวละคร จุดมุ่งหมายในการเขียนโวหารและกลวิธีในการแต่งแล้ว การศึกษาเรื่องฉากก็นับว่ามีความสำคัญเช่นเดียวกัน เพราะฉากเป็นตัวกำหนดการดำเนินเรื่องและสร้างความสมจริงให้กับการเขียนนวนิยาย ดังจะสังเกตได้ว่านวนิยายเรื่องใดที่มีฉากที่สอดคล้องกับการเล่าเรื่อง นวนิยายเรื่องนั้นย่อมจะได้รับความนิยมอยู่เสมอ ทั้งนี้เพราะผู้เขียนสามารถทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกร่วมและรับรู้ได้ถึงความจริงของฉากที่บรรยายออกมา

นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ในประเทศไทย สามารถจัดเป็น ๒ กลุ่มใหญ่ได้ตามผู้เขียนคือ ผู้เขียนนวนิยายคนไทยที่มีความชื่นชมประวัติศาสตร์

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาภาษาฝรั่งเศส ภาควิชาภาษาตะวันตก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ของไทย และหยิบฉวยสำคัญของประวัติศาสตร์ไทยสมัยต่าง ๆ มาเรียบเรียงให้เป็นนวนิยาย เช่น ผลงานเรื่องฟ้าใหม่ของศุภร บุนนาค ที่ใช้ฉากเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ ๒ มาเขียน ผลงานเรื่องขุนศึกของไม้ เมืองเดิม ผลงานเรื่องสี่แผ่นดินของพลตรีหม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช เรื่องร่วมฉัตรของทมยันตี และผลงานเรื่องรัตนโกสินทร์ บุรพา ราตรี-ประดับดาว ฯลฯ ของ ว.วินิจฉัยกุล เป็นต้น อีกกลุ่มหนึ่งเป็นชาวต่างชาติที่ชื่นชอบประวัติศาสตร์ไทยและหยิบเรื่องราวในประวัติศาสตร์มาผสานกับจินตนาการและผลิตงานเขียนขึ้น โดยเฉพาะชาวฝรั่งเศสที่สนใจประวัติศาสตร์ไทยนั้น ได้เขียนนวนิยายหลายเรื่องที่ใช้ฉากในประวัติศาสตร์ไทย คือ รุกสยามในนามของพระเจ้า (Pour la plus grande gloire de Dieu) ของมอร์กาน สปอร์ตเตส (Morgan Sportès) เรื่องฟอลคอนแห่งอยุธยา (Le Ministre des Moussons) และเรื่องตากสินมหาราชชาตินักรบ (Le Roi des Rizieres) ของแคลร์ คีฟ-ฟอกซ์ (Claire Keef-Fox) เป็นต้น

ทั้งมอร์กาน สปอร์ตเตส และแคลร์ คีฟ-ฟอกซ์ต่างมีความชื่นชมในประวัติศาสตร์ไทยและหลงใหลเสน่ห์เมืองไทยเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้ได้ศึกษาค้นคว้าประวัติศาสตร์ไทยและใช้ฉากประวัติศาสตร์เป็นตัวดำเนินเรื่อง ทำให้นวนิยายดังกล่าวได้รับการตอบรับเป็นอย่างดีในหมู่นักอ่าน เพราะเหตุที่ว่าผู้เขียนเป็นชาวต่างชาติ แต่สามารถเรียบเรียงนวนิยายให้มีความลุ่มลึกได้ อย่างไรก็ดี ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกที่จะศึกษานวนิยายของแคลร์ คีฟ-ฟอกซ์ ๒ เรื่อง เพราะในปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๕๔) แคลร์ คีฟ-ฟอกซ์ได้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ

การสมาคมฝรั่งเศสกรุงเทพฯ (Alliance Française de Bangkok) นวนิยายเรื่องดังกล่าวใช้จุดเด่นของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ ๒ ช่วง คือ ความสัมพันธ์ระหว่างไทย-ฝรั่งเศสในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช และเหตุการณ์ตอนเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ ๒ เข้ามาเป็นแกนหลักในการดำเนินเรื่อง และเห็นว่าความรู้สึกของผู้เขียนที่มีต่อเมืองไทยดังที่ปรากฏในตัวอย่างคำสัมภาษณ์แคลร์มีความน่าสนใจ ที่ได้แสดงความสนใจของผู้เขียนต่อประวัติศาสตร์ไทยด้วย ดังว่า

“ฉันไม่รู้ว่าคุณไทยคิดกับพระเจ้าตากสินอย่างไรบ้าง แต่ในความคิดของฉัน พระเจ้าตากเป็นอัจฉริยะในเรื่องของการศึก การทหาร รวมถึงการบริหารจัดการ ในเวลานั้นท่านเป็นคนที่เข้ามาในเวลาที่เราต้องการ”

นอกจากนี้เธอยังมองเปรียบเทียบชีวิตของพระเจ้าตากคล้ายกับนโปเลียนมหาราช ในแง่ที่ว่ามาจากครอบครัวที่ยากจนเหมือนกัน เป็นนักรบเหมือนกัน ทั้งสองพระองค์ทรงทำให้ประวัติศาสตร์ชาติต้องจารึก รวมถึงการพบจุดจบในชีวิตที่ทันทู

สำหรับการค้นคว้าข้อมูลเพื่อนำมาเขียน เธอกล่าวว่าใช้เวลาถึง ๕ ปี แคลร์ศึกษาทั้งจากงานวิทยานิพนธ์ ซึ่งเป็นวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกที่เขียนเรื่องพระเจ้าตากสิน หนังสือประวัติศาสตร์ของนักเขียนชาวอเมริกัน หนังสืออีกหลายเล่มที่เกี่ยวกับสยามและกษัตริย์ของสยาม รวมถึงพระราชพงศาวดารและบันทึกจากคณะบาทหลวง¹ มิชชันนารีที่เข้ามาเผยแผ่ศาสนาในช่วงเวลานั้น

¹ คำว่า “บาทหลวง” ที่ใช้ในบทความนี้ผู้เขียนสะกดโดยใช้ “ด” สะกด เพราะสันนิษฐานว่ามาจากคำศัพท์ภาษาโปรตุเกสว่า Padre ที่แปลว่านักบวช เทียบเท่าคำว่า Frère หรือ Brother ส่วนคำว่าหลวง ไม่ได้หมายความถึงสิ่งที่เกี่ยวข้องกับพระเจ้าอยู่หัวเพียงฝ่ายเดียว แต่แปลว่าใหญ่หรือสำคัญก็ได้ ดังนั้น คำว่าบาทหลวงน่าจะแปลว่าพระสงฆ์ผู้ใหญ่ในคริสตศาสนา

“ข้อมูลจากพงศาวดารเป็นสิ่งจำเป็น ซึ่งฉันดีใจมากที่มีการแปลพงศาวดารเป็นภาษาอังกฤษและอีกหลักฐานที่สำคัญก็คือ บันทึกจากคณะมิชชันนารีที่เดินทางมาสยาม เมื่อเดินทางกลับมาฝรั่งเศสเขียนบันทึกไว้ เหล่านี้คือแหล่งรวมข้อมูลที่ฉันได้ศึกษาค้นคว้าก่อนที่จะมีหนังสือเล่มนี้”

ในส่วนการดำเนินเรื่องตากสินฯ แคลร์เล่าว่า ในแง่ประวัติศาสตร์เป็นการเล่าเรื่องตั้งแต่ครั้งที่พระเจ้าตากสินยังเป็นชายหนุ่มที่ชื่อ “สิน” เป็นเจ้าเมืองตาก ครั้นเมื่อราชอาณาจักรอยุธยาถูกพม่าล้อมไว้ พระยาตากก็รวบรวมไพร่พลที่จะสู้รบกับพม่าหรือที่ผู้เขียนเรียกว่า “นักสู้เพื่ออิสรภาพ” รวบรวมผู้คน ช่างสมุทกองกำลังลงไปทางใต้ เพื่อจะปลดปล่อยอยุธยาให้พ้นจากข้าศึก ซึ่งก็ได้เมืองหลายเมือง เช่น ทวาย มะริด เพื่อรวมเป็นประเทศที่หน้าอยู่ รวบรวมพระพุทธรูปศาสนาให้เป็นหลักยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในประเทศ

ในแง่ของความเป็นวรรณกรรมและนวนิยายอยู่ที่การเล่าเรื่องผ่านมุมมองของฝรั่ง ๒ คน ซึ่งคนหนึ่งเป็นเพื่อนของเจ้าพระยาวิชาเยนทร์ (ฟอลคอน) อีกคนเป็นนายทหารของฝรั่งเศสชื่อ “มาริว” และมาริวคนนี้เองที่ติดตามพระเจ้าตากไปในการศึกสงครามต่าง ๆ

“การที่ฉันใช้ชาวฝรั่งเศส อย่างมาริวเป็นตัวดำเนินเรื่อง ก็เพื่อเป็นการบอกผู้อ่านว่า นวนิยายเรื่องนี้เป็นมุมมองจากฝรั่ง หากฉันตีความผิดหรือเข้าใจความหมายใดผิดไปก็เหมือนกับเป็นไปในมุมมองของคนต่างชาติ”

“มาริว” คนนี้จึงถือเป็นสะพานเชื่อมระหว่างผู้อ่านกับเรื่องราวที่เกิดขึ้น

“ฉันพยายามให้ทุกอย่างเป็นกลาง ไม่ได้แต่งเติมเสริมต่ออะไรมากมายนัก ฉันค้นคว้าข้อมูล

อย่างดี เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริง ทั้งในด้านการสงครามและเหตุการณ์ในตอนที่เราเจ้าตากอารมณ์ขุ่นข้องก็เป็นเรื่องจริงที่มีบันทึกไว้ในประวัติศาสตร์ ฉันแต่งเติมเพียงเล็กน้อยเท่านั้น สิ่งที่เพิ่มขึ้นมากคือบทสนทนาซึ่งจำเป็นต้องมี เพราะไม่เช่นนั้นเรื่องราวทางประวัติศาสตร์นี้ก็จะน่าเบื่อ อย่างไรก็ตามฉันขอบอกว่าสุดท้ายแล้วหนังสือเล่มนี้คือนวนิยายเล่มหนึ่ง”

(<http://www.eduzones.com/news-1-1-23214.html>)

สิ่งที่เป็ประเด็นในการศึกษาครั้งนี้คือผู้เขียนซึ่งเป็นชาวต่างชาตินั้นมีลักษณะวิธีการใช้ข้อมูลทางประวัติศาสตร์อย่างไรในการเขียนนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ไทย ซึ่งถือว่าเป็นปรากฏการณ์ใหม่ในการเขียนนวนิยาย ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาลักษณะการใช้ข้อมูลประวัติศาสตร์ไทยในนวนิยายฝรั่งเศสอิงประวัติศาสตร์ไทย เรื่องฟอลคอนแห่งอยุธยา (Le Ministre des Moussons) และตากสินมหาราชชาตินักรบ (Le Roi des Rizieres) ของแคลร์ คีฟ-ฟอกซ์ ซึ่งได้รับการแปลเป็นภาษาไทยโดยกล้วยไม้ แก้วสนธิ และพิมพ์เผยแพร่เพราะในแง่ของการเขียนนวนิยายโดยชาวต่างชาติ นับได้ว่านวนิยายทั้ง ๒ เรื่องนี้ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี มีผู้อ่านจำนวนมาก

ในบริบทของเนื้อหาของนวนิยาย สิ่งที่นำเสนอและสมควรได้รับการศึกษาเพิ่มเติมคือผู้เขียนได้ใช้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ไทยจำนวนมากในการเล่าเรื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพรรณนาฉากเหตุการณ์และบุคคลสำคัญของเรื่อง การบรรยายฉากเหตุการณ์ของนวนิยายทั้ง ๒ เรื่องใช้เกาะเมืองพระนครศรีอยุธยาและเมืองไกล่เคียงเป็นหลัก ส่วนบุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้อง เช่น สมเด็จพระนารายณ์มหาราช คอนสแตนติน ฟอลคอน (Constance Phaulkon) อัครมหาเสนาบดีต่างชาติ

ในราชสำนักสยาม สมเด็จพระเจ้าตากสิน และคนอื่น ๆ อีกเป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นเรื่องที่ท้าทายนักเขียนต่างชาติเป็นอย่างมากที่จะต้องค้นคว้าเอกสารทางประวัติศาสตร์เป็นจำนวนมาก ดังนั้น ผู้วิจัยจะได้ศึกษาว่าผู้เขียนได้ใช้ข้อมูลในการเรียบเรียงจากแหล่งใด เนื้อหาของนวนิยายสอดคล้องกับข้อมูลประวัติศาสตร์ที่เลือกนำมาศึกษาหรือไม่

อนึ่ง ในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ นี้ แคลร์ คีฟ-ฟอกซ์ ผู้เขียนนวนิยายทั้ง ๒ เรื่อง ได้เดินทางเข้ามาทำงานในตำแหน่งผู้อำนวยการสมาคมฝรั่งเศสกรุงเทพฯ จึงเป็นโอกาสอันดีที่จะได้ใช้การสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมมากขึ้น

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. ศึกษาลักษณะการใช้ข้อมูลประวัติศาสตร์ไทยในนวนิยายฝรั่งเศสอิงประวัติศาสตร์ไทย เรื่องฟอลคอนแห่งอยุธยา (Le Ministre des Moussons) และตากสิน มหาราชชาตินักรบ (Le Roi des Rizieres)

๒. ศึกษาความประทับใจของชาวฝรั่งเศสที่มีต่อประวัติศาสตร์ไทยและเลือกใช้เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์เป็นเครื่องมือในการเขียนนวนิยาย

๓. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑. ความหมายของนวนิยาย

นวนิยาย มาจากภาษาอังกฤษว่า Novel และ Novella ในภาษาอิตาเลียน คำนี้ใช้เป็นครั้งแรกเพื่อเรียกนวนิยายอย่างใหม่ของบอคาจิโอ (Boccaccio) ที่แต่งเรื่องเดคาเมรอน (Decameron) ซึ่งแต่งขึ้นราว ค.ศ. ๑๓๓๘-๑๓๔๐ การที่เรื่องเดคาเมรอนได้รับการกล่าวขวัญจากคนสมัยนั้นว่าเป็นนิยายแบบใหม่หรือนวนิยายนั้น เป็นเพราะ

บอคาจิโอเริ่มใช้กลวิธีการเขียนตามแบบนวนิยายในสมัยปัจจุบัน กล่าวคือ เขียนเล่าเป็นเรื่องสั้น ๆ เกี่ยวกับชีวิตมนุษย์ในแง่มุมต่าง ๆ อย่างสมจริง แต่ขณะเดียวกันก็ทำให้ผู้อ่านเห็นว่าเรื่องราวดังกล่าวในวรรณกรรมนั้นเป็นเรื่องสมมุติไม่ใช่เรื่องจริง นอกจากนี้ก็มีวิธีการเสนอเรื่องให้ยอกย้อนชวนติดตาม และมีแนวคิดกว้างขวาง มีลักษณะต่างไปจากการเขียนนิทานนิยายแต่เดิมที่มักสร้างเรื่องจากจินตนาการและอุดมคติของผู้เขียน แต่ผู้เขียนกลับทำให้เรื่องที่น่าดูเหมือนเป็นเรื่องจริงโดยอาศัยการเล่าเรื่องให้เป็นไปตามลำดับเหตุการณ์แล้วสะท้อนแนวคิดสำคัญของเรื่องให้สอดคล้องกับหลักปรัชญาของศาสนา

อย่างไรก็ตาม เรื่องเดคาเมรอนก็เป็นเรื่องต้นเค้าของการเขียนนวนิยายตะวันตกเท่านั้น ยังไม่ได้มีลักษณะเป็นนวนิยายอย่างในปัจจุบันอย่างแท้จริงนัก แต่ก็มีอิทธิพลต่อนักเขียนในยุคนี้และยุคต่อมาด้วย เพราะหลังจากนี้เป็นต้นมา การเขียนนวนิยายหรือเรื่องเล่าแบบใหม่ก็กลายเป็นรูปแบบวรรณกรรมอย่างใหม่ที่แพร่หลายไปทั่วยุโรป (สายทิพย์ นุกุลกิจ, ๒๕๔๖: ๑๗๑-๑๗๒) นวนิยายตามแบบแผนเช่นปัจจุบันนี้เริ่มมีขึ้นเมื่อตอนต้นคริสต์ศตวรรษที่ ๑๘ ผู้ที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นนักประพันธ์นวนิยายที่แท้จริงคนแรกของอังกฤษ คือ แดเนียล เดอโฟ (Daniel Defoe) ซึ่งแต่งเรื่องโรบินสัน ครูโซ (Robinson Crusoe) เมื่อ ค.ศ. ๑๗๑๙

วิภา กงกะนันทน์ (วิภา กงกะนันทน์, ๒๕๓๙: ๓-๔) อธิบายว่านักวิชาการของตะวันตกที่กล่าวถึงนวนิยายในฐานะที่เป็นศาสตร์อย่างหนึ่งมีอยู่หลายคนทั้งชาวยุโรปและอเมริกัน เช่น George Lukacs ใน The Theory of the Novel

(Lukacs, 1962) E.M. Forster ใน Aspects of the Novel (E.M. Forster, 1974) ผู้ที่อธิบายศาสตร์แห่งนวนิยายให้เข้าใจได้ดีกว่าผู้อื่น คือ E.M. Forster ซึ่งกล่าวว่า นวนิยายเป็นบันทึงคดีร้อยแก้วรูปแบบหนึ่งที่จะมีความยาวไม่น้อยกว่า ๕๐,๐๐๐ คำ ซึ่งผู้แต่งใช้สร้างเรื่องราวที่สมมุติขึ้นให้ดูเป็นเรื่องจริงหรือเหมือนเรื่องจริง บทประพันธ์ที่ E.M. Forster ถือว่าเป็นนวนิยายชั้นครู คือ War and Peace ของ Leo Tolstoy, The Brothers Karamazov ของ Dostoyevsky และ A la recherche du temps perdu ของ Marcel Proust

ส่วนใน Cassell's Encyclopedia of World Literature ให้ความหมายว่า นวนิยายเป็นโครงเรื่องจำลองจากชีวิตจริง สามารถแสดงให้เห็นเหตุผลที่ปรุงแต่งชีวิตนั้นขึ้นจากหลักความจริงทั้งปวงและมีการวิเคราะห์ให้เห็นพฤติกรรมตามหลักจิตวิทยา (ธวัช ปุณโณทก, ๒๕๒๗: ๘๗)

สุพรรณิ วราทร กล่าวว่า คำว่านวนิยายในภาษาไทยเป็นคำศัพท์ใหม่ที่ใช้เรียกรรณกรรมประเภทเรื่องสมมุติหรือบันทึงคดี (Fiction) ที่เป็นร้อยแก้วแบบพรรณนาโวหาร ซึ่งในภาษาไทยแต่เดิมเรียกว่า เรื่องอ่านเล่นหรือเรื่องประโลมโลก (สุพรรณิ วราทร, ๒๕๑๙: ๑)

สรุปได้ว่านวนิยายคือ รรณกรรมร้อยแก้วที่แต่งขึ้นด้วยความยาวพอประมาณ โดยโครงเรื่องและตัวละครได้จำลองจากชีวิตจริง

๒. องค์ประกอบของนวนิยาย

จากการศึกษาวิธีการและทำนองแต่งนวนิยายของนักประพันธ์ที่มีชื่อเสียง สรุปว่าสิ่งสำคัญของนวนิยายที่จะต้องมี ๖ ประการ ดังนี้ (สุพรรณิ วราทร, ๒๕๔๒)

๑) โครงเรื่อง (Plot) คือ เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในเรื่อง ซึ่งมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องเป็นเหตุผลต่อกันโดยมีความขัดแย้งที่ก่อให้เกิดการต่อสู้ทำให้เรื่องดำเนินไปอย่างน่าสนใจและน่าติดตาม โครงเรื่องของนวนิยายมี ๒ ชนิด คือ โครงเรื่องใหญ่ (main plot) คือ แนวที่ผู้ประพันธ์ต้องการให้เรื่องดำเนินไป ต้องมีการผูกปมเรื่องให้ซับซ้อนและคลี่คลายเงื่อนไขปมเหล่านี้ในตอนจบ และโครงเรื่องย่อย (sub plot) คือ เรื่องที่แทรกอยู่ในโครงเรื่องใหญ่มีความสำคัญน้อยกว่า แต่เป็นส่วนที่เพิ่มความสนุกสนานแก่เนื้อเรื่อง ฉะนั้นในนวนิยายเรื่องหนึ่งอาจมีโครงเรื่องย่อยได้หลายโครงเรื่อง

๒) ตัวละคร (Character) คือ ผู้ทำให้เกิดเหตุการณ์ในเรื่องหรือเป็นผู้แสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ในเรื่อง ตัวละครนี้นับเป็นองค์ประกอบสำคัญส่วนหนึ่งของนวนิยาย เพราะถ้าไม่มีตัวละครแล้วเรื่องราวต่าง ๆ ในนวนิยายก็จะเกิดขึ้นไม่ได้ ตัวละครของนวนิยายมี ๒ ประเภท คือ ตัวละครเอก (the major character) คือ ตัวละครซึ่งมีบทบาทสำคัญในการดำเนินเรื่องโดยตลอดหรือเป็นศูนย์กลางของเรื่อง และตัวละครประกอบหรือตัวละครย่อย (the minor character) คือ ตัวละครซึ่งมีบทบาทในฐานะเป็นส่วนประกอบของการดำเนินเรื่องเท่านั้น แต่ก็ต้องมีส่วนช่วยเสริมเนื้อเรื่องและตัวละครสำคัญให้เด่นชัดด้วย

๓) บทสนทนา (Dialogue) คือ การสนทนาโต้ตอบระหว่างตัวละครในนวนิยาย เป็นส่วนที่ทำให้นวนิยายมีลักษณะคล้ายความจริงมากที่สุด บทสนทนาที่ดีต้องเหมาะสมกับบุคลิกภาพของตัวละคร ต้องสอดคล้องกับบรรยากาศในเรื่องและที่สำคัญต้องมีลักษณะสมจริง คือ มีคำพูดที่เหมือนกับบุคคลในชีวิตจริงใช้พูดจากัน

๔) ฉาก (Setting) คือ เวลาและสถานที่ รวมทั้งสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ที่ช่วยบอกให้ผู้อ่านรู้ว่า เหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นเมื่อใด ที่ไหน ที่นั้นมีลักษณะอย่างไร นวนิยายโดยทั่วไปจะสร้างฉากให้เป็นส่วนประกอบของเรื่อง เพื่อช่วยให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจในเหตุการณ์และเวลาที่กำหนดไว้ในเนื้อเรื่อง หรือช่วยกำหนดบุคลิกลักษณะของตัวละคร ช่วยสื่อความคิดของผู้แต่ง หรือช่วยให้เรื่องดำเนินไป

๕) ความคิดเห็นของผู้แต่ง (Point of View) คือ ความคิดเห็น ทศนะ หรือปรัชญาของผู้เขียน ซึ่งสอดแทรกอยู่ในพฤติกรรมของตัวละครหรือคำพูดของตัวละคร ในการเสนอความคิดเห็นหรือแนวคิด ผู้แต่งจะไม่เสนอออกมาโดยตรง มักจะสอดแทรกซ่อนเร้นอยู่ในพฤติกรรมของตัวละคร

๖) ทำนองแต่ง (Style) คือ แบบแผนและลักษณะท่วงทำนองในการแต่ง ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะตัวของผู้ประพันธ์ เช่น การเลือกใช้คำ ท่วงทำนองโวหาร และน้ำเสียงของผู้แต่ง แต่งแบบแสดงอารมณ์ขัน อ่อนโยน ล้อเลียน เป็นต้น

สำหรับนวนิยายอิงประวัติศาสตร์นั้น เป็นหนึ่งในลักษณะการจัดแบ่งประเภทนวนิยาย ซึ่งหมายถึงการใช้ฉากประวัติศาสตร์เป็นหลักในการเล่าเรื่อง จึงจะเห็นได้ว่านวนิยายอิงประวัติศาสตร์นั้นให้ความสำคัญที่ฉาก เพราะเป็นสิ่งที่ทำให้ดูเหมือนจริงหรือเชื่อว่าเกิดขึ้นจริงมากที่สุด แต่จากการสำรวจวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบว่า การศึกษานวนิยายอิงประวัติศาสตร์นั้นมีผู้ศึกษาไว้น้อยมาก

อภิรักษ์ ชัยปัญหา (อภิรักษ์ ชัยปัญหา, ๒๕๔๖) เสนอนวนิยายอิงประวัติศาสตร์อาจแบ่งได้ ๒ ประเภท คือ นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ที่ใช้ข้อมูลอิงจากประวัติศาสตร์มาก และอีกแบบหนึ่ง

เป็นนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ที่เลือกเฉพาะเหตุการณ์บางเหตุการณ์มาประกอบจินตนาการ อภิรักษ์ยังสรุปลักษณะของนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ไว้ในวิทยานิพนธ์เรื่องวิเคราะห์นวนิยายอิงประวัติศาสตร์การเสียดสีกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ ๒ ว่า นวนิยายอิงประวัติศาสตร์เป็นงานเขียนที่เน้นความสัมพันธ์ระหว่างผู้แต่งกับบริบททางสังคม และผู้แต่งกับการคิดกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบใหม่ ซึ่งนวนิยายอิงประวัติศาสตร์จะมีหน้าที่ในการสร้างสุนทรียภาพในการอ่าน และสะท้อนสังคมวัฒนธรรมทั้งจากเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ที่ผู้เขียนกำหนดขึ้นไว้ และเป็นการสร้างความบันเทิงที่เกิดจากจินตนาการ ซึ่งเรียกว่า แผนภูมิไตรภาคีของนวนิยายอิงประวัติศาสตร์

๔. สมมุติฐานของการวิจัย

๑. ลักษณะการใช้ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ในการเขียนนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ของชาวฝรั่งเศสนั้น เกิดจากความประทับใจในเมืองไทย และได้อ่านเอกสารประวัติศาสตร์ที่ชาวฝรั่งเศสในอดีตเขียนไว้ก่อน และได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารหลักฐานที่มีการแปลเป็นภาษาต่างประเทศ

๒. ลักษณะการใช้ข้อมูลเป็นการใช้ข้อมูลจากหลักฐานต่างชาติที่มีการบันทึกไว้เป็นหลักฐาน แต่มีการเพิ่มเติมตัวละครเข้าไป

๕. ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยเลือกศึกษานวนิยาย ๒ เรื่อง คือ ฟอลคอนแห่งอยุธยา (Le Ministre des Moussons) และตากสิน มหาราชชาตินักรบ (Le Roi des Rizieres) ของแคลร์ คีฟ-ฟอกซ์ (Claire Keef-Fox) ซึ่งแปลเป็นภาษาไทยโดยกล้วยไม้

แก้วสนธิ และจัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์นานมีบุ๊คส์ จำกัด ทั้งนี้ผู้วิจัยจะศึกษาเฉพาะข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ คือ ฉาก ชื่อของบุคคล และเหตุการณ์ที่ปรากฏในประวัติศาสตร์ไทย

๖. ข้อตกลงเบื้องต้น

การทับศัพท์ชื่อภาษาฝรั่งเศสจะใช้ระบบราชบัณฑิตยสถานเป็นเกณฑ์ ส่วนปีศักราชนั้นจะใช้ปีพุทธศักราชเป็นหลัก และอาจใช้ปีคริสต์ศักราชในกรณีที่เหตุการณ์นั้น ๆ เป็นที่รับรู้กันในเอกสารต่างชาติ

๗. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Research) คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งเอกสารต่าง ๆ และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ทั้งนี้อาจมีการสัมภาษณ์ผู้เขียนนวนิยายประกอบ เพราะปัจจุบันนี้ผู้เขียนนวนิยายดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสมาคมฝรั่งเศส กรุงเทพฯ (Alliance Française de Bangkok)

๘. ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

๘.๘.๑ ประโยชน์ในเชิงวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

– ได้ทราบลักษณะการใช้ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ในการเขียนนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ของชาวฝรั่งเศส

๘.๘.๒ ประโยชน์ต่อสังคม

๑. เห็นเจตคติของชาวฝรั่งเศสต่อประเทศไทย

๒. เป็นการเผยแพร่นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ไทยในระดับสากลได้

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยเรื่องการวิเคราะห์ลักษณะการใช้ข้อมูลประวัติศาสตร์ไทยในนวนิยายฝรั่งเศสอิงประวัติศาสตร์ไทย เรื่องฟอลคอนแห่งอยุธยา และตากสิน มหาราชชาตินักรบของแคลร์ คีฟ-ฟอกซ์ ซึ่งได้ตั้งไว้ ๒ ประเด็น คือ ลักษณะการใช้ข้อมูลประวัติศาสตร์ไทยในนวนิยายฝรั่งเศสอิงประวัติศาสตร์ไทย เรื่องฟอลคอนแห่งอยุธยา (Le Ministre des Moussons) และตากสิน มหาราชชาตินักรบ (Le Roi des Rizières) และศึกษาความประทับใจของชาวฝรั่งเศสที่มีต่อประวัติศาสตร์ไทยและเลือกใช้เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์เป็นเครื่องมือในการเขียนนวนิยายนั้น

จากการศึกษา ซึ่งได้อธิบายลักษณะของนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ให้เห็นว่า นวนิยายประเภทนี้ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ๒ ประการ คือ การเลือกตัวละครที่สอดคล้องกับความเป็นจริง และการสร้างฉากที่มีความเสมือนจริง ทั้ง ๒ ประการนี้จะนำไปสู่การสร้างความน่าเชื่อถือหรือการสร้างคามเสมือนจริงทางประวัติศาสตร์ให้ผู้อ่านรู้สึกว่าได้กำลังอ่านนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ แต่กำลังอ่านประวัติศาสตร์อิงนิยาย ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของผู้ประพันธ์ในการสืบค้นเอกสารและใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ในการเข้าถึงและสร้างประเด็นทางประวัติศาสตร์ ส่วนจินตนาการที่ผสมในนวนิยายนั้น ผู้อ่านตระหนักดีอยู่แล้วว่าเป็นส่วนเสริมเติมแต่งให้นวนิยายมีสีสันมากขึ้น เช่นเรื่องตากสิน มหาราชชาตินักรบนั้น ผู้อ่านคาดหวังที่จะอ่านเรื่องพระเจ้าตากสิน ดังนั้น การปรากฏตัวละครเช่น มาธิว ชวง นั้น จึงเป็นตัวละครรอง

ผลการศึกษาลักษณะการใช้ข้อมูลประวัติศาสตร์ไทยในการศึกษานวนิยาย ๒ เรื่องของแคลร์ คีฟ-ฟอกซ์ มีดังนี้

ประการแรก นวนิยายอิงประวัติศาสตร์เป็นงานวรรณกรรมประเภทหนึ่งที่สามารถดึงดูดผู้อ่านให้มีความสนใจในประวัติศาสตร์ได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะการประพันธ์ การวางโครงเรื่อง ดังที่ปรากฏว่านวนิยายทั้ง ๒ เรื่องของแคลร์ คีฟ-ฟอกซ์ มีโครงเรื่องง่าย ไม่ซับซ้อน อาจกล่าวได้ว่าจุดเด่นประการหนึ่งของนวนิยายของแคลร์ คีฟ-ฟอกซ์ คือ กลวิธีในการเล่าเรื่องที่นิยมใช้การเล่าเรื่องย้อนหลัง เพื่อกำหนดประเด็นข้อสงสัยที่เกิดขึ้น แล้วจึงเฉลยปัญหานั้นตามมา โดยให้ตัวละครสำคัญเป็นผู้เล่าปัญหานั้น ๆ นอกจากนี้การที่ผู้ประพันธ์เน้นการดำเนินเรื่องตามลำดับเวลาทางประวัติศาสตร์ก็ทำให้เนื้อเรื่องมีความสอดคล้องกับความเป็นจริง เช่น เล่าเรื่องของฟอลคอนและพระเจ้าตากสินนับแต่วัยเด็ก ผ่านเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดจุดพลิกผันให้ต้องเข้ามามีบทบาททางประวัติศาสตร์ จนกระทั่งถึงจุดจบคือเสียชีวิต ดังนั้นจะเห็นได้ว่าลักษณะโครงเรื่องเช่นนี้หากไม่มีข้อมูลใดเป็นพิเศษแล้วก็นับว่าเป็นนวนิยายธรรมดาทั่วไป หากแต่ผู้ประพันธ์ได้ศึกษาเอกสารและเลือกใช้ข้อมูลในเอกสารต่าง ๆ มาเรียงร้อยเข้าด้วยกันให้เนื้อหามีความสนุกสนานมากขึ้น สมจริงยิ่งขึ้น และอาจกล่าวได้ว่าด้วยการค้นคว้าเอกสารทางประวัติศาสตร์ก่อนลงมือเรียบเรียงเช่นนี้ทำให้นวนิยายของแคลร์ คีฟ-ฟอกซ์ แตกต่างไปจากนวนิยายอิงประวัติศาสตร์เล่มอื่น ๆ ที่เรียบเรียงโดยชาวต่างประเทศ

ลักษณะงานเขียนของแคลร์ คีฟ-ฟอกซ์นี้จึงควรนับได้ว่าเป็นประวัติศาสตร์อิงนวนิยาย

รุ่นแรกที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทย ซึ่งเป็นความสามารถของผู้เขียนอย่างแท้จริง

ประการที่สอง นวนิยาย ๒ เรื่องของแคลร์ คีฟ-ฟอกซ์ ได้รับการตอบรับเป็นอย่างดีจากผู้อ่านทั้งที่เป็นชาวฝรั่งเศสและผู้อ่านไทยที่ได้อ่านฉบับแปล การที่นวนิยายนี้ได้รับความนิยมในหมู่ผู้อ่านฝรั่งเศส มิใช่เฉพาะว่าผู้เขียนมีความสามารถในการใช้ภาษาหลายภาษาหรือเพราะทำงานเป็นล่ามมาก่อน แต่เป็นเพราะความละเอียดรอบคอบในการสืบค้นเอกสารที่มีส่วนช่วยให้ผู้อ่านรู้สึกคล้อยตามไปกับผู้เขียนด้วย ดังเช่นฟอลคอนแห่งอยุธยา มีบรรณานุกรมหนังสือประวัติศาสตร์จำนวนหนึ่งพิมพ์อยู่ เพื่อให้ผู้อ่านได้ตระหนักว่าผู้เขียนได้ค้นคว้าอย่างแท้จริง

หนึ่งในบทนำของฟอลคอนแห่งอยุธยา ผู้เขียนได้ระบุลักษณะของนวนิยายเรื่องนี้ไว้ว่า

“เรื่องนี้ไม่นับเป็นนวนิยายที่เดี๋ยวนัก ทุกสิ่งทุกอย่างหรือเกือบจะทั้งหมดที่ผู้เขียนได้เล่ามาได้เกิดขึ้นจริง ๆ ผู้เขียนเพียงแต่เพิ่มเติมบางตอนที่บันทึกทางประวัติศาสตร์ละเลยไป และได้ตั้งชื่อให้พวกทาส คนรับใช้ หรือนางบำเรอ ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่มีความสำคัญน้อยเสียจนประวัติศาสตร์ไม่อาจจดจำ แต่เป็นผู้มีบทบาทสำคัญซึ่งมีตัวตนอยู่ในจิตรกรรมฝาผนังอันมีสีสัน เช่น ภาพของราชสำนักสยามในปลายคริสต์ศตวรรษที่ ๑๗ โดยนักเขียนบางท่านสมัยนั้น เช่น เคานต์ ฟอร์เบง เคยกล่าวถึงไว้อย่างเหยียดหยาม ขณะที่บางท่าน เช่น บาดหลวงเดอ ชัวซี กลับกล่าวถึงด้วยความชื่นชมไว้ในหนังสือบันทึกการเดินทางของท่าน ซึ่งผู้เขียนได้คัดลอกมาไว้หลายตอน จดหมายหลายฉบับในหนังสือเรื่องนี้มาจากฉบับจริง บางฉบับผู้เขียนแต่งขึ้นเอง

ขอให้ท่านผู้อ่านพิจารณาดูว่าฉบับไหนคือของจริง ฉบับไหนคือของปลอม ผู้เขียนเป็นหนี้บุญคุณ หลวงพ่อมุสเซ่ ผู้ดูแลแผนกสารบรรณของคณะมิชชันนารี ณ กรุงปารีส และผู้ช่วยของท่านคือคุณบริจิตต์ อับปาฏู ซึ่งได้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เขียนอย่างมีน้ำอดน้ำทน เมื่อผู้เขียนตั้งคำถามมากมายเกี่ยวกับ ประวัติคณะมิชชันนารีและประวัติศาสตร์ของทวีปเอเชีย บรรณารักษ์ของห้องสมุดแห่งพิพิธภัณฑสถานกีเมต์และสถาบันตะวันออกไกลแห่งชาติที่กรุงปารีส และที่เชียงใหม่ ต่างต้อนรับผู้เขียนอย่างดียิ่ง ทั้งยังช่วยชี้路ทางในการค้นคว้าหาเอกสารซึ่งผู้เขียนจะไม่มีวันหาพบได้เอง”

(แคลร์ คีฟ-ฟอกซ์, ๒๕๔๖: บทนำ)

จากบทนำนี้แสดงให้เห็นการค้นคว้าเอกสารประวัติศาสตร์ตามสถานที่ต่าง ๆ คือหอสมุดของคณะมิชชันนารีต่างประเทศ กรุงปารีส (Bibliothèque de Missions Etrangères de Paris) หอสมุดพิพิธภัณฑสถานกีเมต์ กรุงปารีส (Bibliothèque de Musée Guimet, Paris) ห้องสมุดของสถาบันฝรั่งเศสแห่งปลายบูรพทิศ (Bibliothèque de l'Ecole Française de l'Extrême – Orient) (ผู้แปลแปลว่าสถาบันตะวันออกไกล) ซึ่งมีห้องสมุดอยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่ด้วย นอกจากนี้ผู้ประพันธ์ยังได้ใช้ภาพจิตรกรรมฝาผนังของวัดต่าง ๆ เป็นเครื่องมือในการสร้างภาพตัวละครให้มีความสมจริงมากขึ้น

ประการที่สาม เมื่อวิเคราะห์ลักษณะการใช้ข้อมูลประวัติศาสตร์ไทยในนวนิยายทั้ง ๒ เรื่องสรุปได้ ดังนี้

๑. ผู้ประพันธ์ใช้ข้อมูลตามหลักฐานฝรั่งเศส ซึ่งนับได้ว่าเป็นนวนิยายที่สามารถเชื่อมโยงผู้อ่านให้เข้าไปสู่อุดมคติได้อย่างแท้จริง เอกสารภาษาฝรั่งเศสมีแพร่หลายพอสมควรในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสยาม

บันทึกของชาวฝรั่งเศสทั้งที่เป็นบาทหลวงมิชชันนารี พ่อค้า ทหาร นักการทูต และนักผจญภัย ต่างมีมากมายและล้นแต่มีสาระน่าสนใจทั้งสิ้น ผู้ประพันธ์ได้ใช้บันทึกของบาทหลวงตาซาร์ด บาทหลวงเดอ ชัวซี บันทึกเรื่องการปฏิวัติของนายทหารฝรั่งเศส และเอกสารภาษาอื่น ๆ อีกมากในการค้นคว้า ดังที่ปรากฏเป็นพิเศษคือในเล่ม Le Ministre des Moussons ฉบับภาษาฝรั่งเศสนั้นมีบรรณานุกรมในการค้นคว้าอยู่ที่ท้ายเล่ม ทั้งที่เป็นเอกสารขั้นต้นและเอกสารชั้นรอง

ผู้ประพันธ์ได้แสดงความสำคัญของเอกสารในการเขียนนวนิยายไว้ว่า

“ข้อมูลจากพงศาวดารเป็นสิ่งจำเป็น ซึ่งฉันตีใจมากที่มีการแปลงพงศาวดารเป็นภาษาอังกฤษ และอีกหลักฐานที่สำคัญก็คือ บันทึกจากคณะมิชชันนารีที่เดินทางมาสยาม เมื่อเดินทางกลับมาฝรั่งเศสเขียนบันทึกไว้ เหล่านี้คือแหล่งรวมข้อมูลที่ฉันได้ศึกษาค้นคว้าก่อนที่จะมีหนังสือเล่มนี้”

(<http://campus.eduzones.com/life-8-6-23214.html>)

๒. การใช้ข้อมูลจากเอกสารหลักฐานไทย นับได้ว่าผู้ประพันธ์ได้เลือกใช้ข้อมูลเอกสารที่มีความน่าเชื่อถือ เช่น มีการใช้พระราชพงศาวดารของไทยฉบับที่มีการแปลเป็นภาษาฝรั่งเศส หรือการใช้ข้อมูลจากวิทยานิพนธ์ภาษาฝรั่งเศส ซึ่งนับได้ว่ามีความน่าเชื่อถือและเป็นงานวิชาการมาก

ในเรื่องฟอลคอนแห่งอยุธยา เอกสารที่เกี่ยวข้องกับฟอลคอนในภาษาไทยมีไม่มากนัก จึงทำให้ผู้ประพันธ์สามารถใช้เอกสารภาษาฝรั่งเศสได้ง่าย และหลากหลายมากขึ้น เป็นไปได้ว่าหลักฐานหลักที่ผู้เขียนใช้คือบันทึกความทรงจำของบาทหลวงเดอ แบส เกี่ยวกับชีวิตและมรณกรรมของฟอลคอน

ซึ่งเป็นหลักฐานภาษาฝรั่งเศสร่วมสมัย ผู้วิจัยเห็นว่าผู้เขียนไม่ได้ใช้เอกสารฝ่ายไทยในการนำเสนอเรื่องฟอลคอนแห่งอยุธยา ดังจะเห็นได้ชัดว่าเมื่ออธิบายความสามารถของฟอลคอนเมื่อแรกเข้ารับราชการกับสมเด็จพระนารายณ์นั้น ฟอลคอนได้แสดงความสามารถในการขี่ปืนใหญ่ ซึ่งเป็นข้อมูลในเอกสารฝ่ายฝรั่งเศส ส่วนฝ่ายไทยคือการนำเรือกำปั่นออกจากอู่ลงน้ำ ตัวอย่างเช่นนี้ทำให้อธิบายได้ว่าผู้เขียนอาจเห็นว่าเอกสารฝ่ายไทย ถ้ามีแปลเป็นภาษาฝรั่งเศสก็คงจะไม่เพียงพอต่อการสร้างเรื่องขึ้น

เรื่องตากสิน มหาราชชาตินักรบมีเอกสารภาษาฝรั่งเศสที่สันนิษฐานว่าผู้ประพันธ์ได้ใช้เป็นคู่มือในการเขียนนวนิยาย คือวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอกของ Jacqueline de Fels เรื่อง Somdet Phra Chao Taksin Maharaj: Le roi de Thonburi หรือสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช: พระมหากษัตริย์แห่งธนบุรี และมีเอกสารของบาทหลวงฝรั่งเศสจำนวนหนึ่งที่พอจะสามารถสร้างเป็นโครงเรื่องขึ้นได้ จากเอกสารเหล่านี้จะเห็นว่าผู้ประพันธ์มิได้ดัดแปลงโครงเรื่องหลักแต่อย่างใด ยังคงให้พระเจ้าตากสินเป็นตัวละครหลักและเป็นตัวดำเนินเรื่อง เหตุการณ์นับแต่เสียกรุงศรีอยุธยา การตีฝ่าวงล้อมพม่าออกไป การเข้ายึดเมืองต่าง ๆ ชายทะเล และการกลับเข้ามายึดกรุงธนบุรี ล้วนเป็นไปในกรอบที่ผู้ประพันธ์ได้วางไว้แต่ต้น ตัวละครบางตัวถูกเพิ่มเติมขึ้นเพื่อให้มีสีสันและเพื่อให้ตัวละครเอกสามารถแสดงบทบาทได้มากขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม เอกสารเกี่ยวกับพระราชประวัติของสมเด็จพระเจ้าตากสินที่มีในปัจจุบันเต็มไปด้วยจินตนาการและไม่ได้ใช้เอกสารหลักฐานชั้นต้น เช่น มีความเชื่อว่าสมเด็จพระเจ้าตากสินไม่ได้ทรงถูกสำเร็จโทษ แต่ทรงหลบหนีไปที่จังหวัด

นครศรีธรรมราช แม้พระราชประวัติสมเด็จพระเจ้าตากสินก็ยังปรากฏเป็นเชิงตำนานหรือเรื่องเล่าที่มีปาฏิหาริย์ผสมผสานอยู่ในหนังสืออนุสารบรรพบุรุษ เป็นต้น

๓. การดำเนินเรื่องในนวนิยายเรื่องนี้มีความสมจริงในการสร้างฉาก คือ กำหนดให้เมืองต่าง ๆ ที่มีอยู่จริงในประวัติศาสตร์ไทย คือ อยุธยา ธนบุรี ชลบุรี จันทบุรี และได้บรรยายสภาพของเมืองตามความรู้ของผู้อ่าน กล่าวคือ พรรณนาการเสียเมืองอยุธยา ฉากเผาเมือง ฉากวัดวาอารามถูกเผา และประชาชนพลเมืองถูกทำร้ายทารุณ นอกจากเรื่องของฉากแล้ว ผู้ประพันธ์ได้เพิ่มเติมตัวละครรองเพื่อเพิ่มสีสันให้กับนวนิยาย เช่น การเพิ่มมาฆหรือมาตยูให้เป็นทหารคนสนิทของสมเด็จพระเจ้าตากสิน ก็ยังนับว่าไม่ได้ทำให้บทบาทของพระเจ้าตากสินเปลี่ยนแปลงไปนัก

เมื่อกล่าวโดยสรุปถึงลักษณะการใช้ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ไทยในนวนิยายฝรั่งเศสที่ใช้ฉากและบุคคลในประวัติศาสตร์ไทย ดังที่ปรากฏแล้วจะพบว่าสาเหตุที่ชาวฝรั่งเศสผู้นี้ได้เลือกที่จะใช้ฉากของประวัติศาสตร์ไทยในการเขียนนวนิยายก็คือความชื่นชมในวัฒนธรรมไทย และการได้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวและได้รับประสบการณ์ที่ดีดังเช่นแคลร์ คีฟ-ฟอกซ์ ได้เคยเดินทางมาท่องเที่ยวที่พระนารายณ์ราชนิเวศน์ที่จังหวัดลพบุรี และเกิดความประทับใจในสถานที่ทางประวัติศาสตร์ที่มีประวัติความเป็นมาเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างไทย-ฝรั่งเศส จึงเกิดแรงบันดาลใจที่จะเขียนนวนิยายเรื่องฟอลคอนแห่งอยุธยาขึ้น หรือเมื่อผู้ประพันธ์ได้ศึกษาพระราชประวัติของสมเด็จพระเจ้าตากสินแล้วเห็นว่าทรงเป็นผู้นำที่รวบรวมความสามัคคีของคนไทยให้กลับคืนมาอีกครั้ง ก็นำ

พระราชประวัติมาแต่เป็นนวนิยาย จึงสรุปได้ว่า แรงบันดาลใจที่สำคัญของผู้ประพันธ์เกิดจากการรับรู้และประทับใจในประวัติศาสตร์ไทยด้วยตนเอง

ปัญหาที่ผู้ประพันธ์ได้พบในขณะที่เขียนนวนิยายคือข้อจำกัดของการใช้เอกสาร เช่น ในกรณีของพลคอนนั้นผู้เขียนได้สำรวจเอกสารตามแหล่งต่าง ๆ ซึ่งแม้ว่าเอกสารภาษาฝรั่งเศสจะมีการพิมพ์เผยแพร่เป็นที่รู้จักกันดีก็ตาม แต่ก็ยังลำบากในการรวบรวมและศึกษาวิเคราะห์ ส่วนเรื่องพระเจ้าตากสินนั้น ไม่มีเอกสารต่างชาติมากนัก และเต็มไปด้วยจินตนาการมากกว่าข้อเท็จจริง ผู้ประพันธ์กล่าวในที่ที่สุดว่า

“ฉันพยายามให้ทุกอย่างเป็นกลาง ไม่ได้แต่งเติมเสริมต่ออะไรมากมายนัก ฉันค้นคว้าข้อมูลอย่างดี เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริง ทั้งในด้านการสงครามและเหตุการณ์ในตอนพระเจ้าตากอารมณฺ์ขุนซ่องก็เป็นเรื่องจริงที่มีบันทึกไว้ในประวัติศาสตร์ ฉันแต่งเติมเพียงเล็กน้อยเท่านั้น สิ่งที่เกิดขึ้นมาก็คือ

บทสนทนาซึ่งจำเป็นต้องมี เพราะไม่เช่นนั้นเรื่องราวทางประวัติศาสตร์นี้ก็น่าเบื่อ อย่างไรก็ตามฉันขอบอกว่าสุดท้ายแล้วหนังสือเล่มนี้คือนวนิยายเล่มหนึ่ง”

(<http://campus.eduzones.com/life-8-6-23214.html>)

อย่างไรก็ดี การบรรยายจากนวนิยายบางตอนอาจผิดพลาดไปจากความเป็นจริงมาก เช่น การบรรยายสภาพสังคม การแต่งกาย ฯลฯ ซึ่งเกิดจากความไม่เข้าใจวัฒนธรรมไทย แต่ก็มีข้อดีของนวนิยายเรื่องนี้

สำหรับข้อเสนอแนะนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการสำรจนนวนิยายที่เกี่ยวกับประเทศไทยที่ประพันธ์โดยชาวต่างชาติตั้งแต่อดีตจนปัจจุบันและวิเคราะห์ประเด็นต่าง ๆ รวมทั้งวิธีการเขียน แรงบันดาลใจ ตลอดจนผลกระทบต่อการวรรณกรรม หรืออาจศึกษาเปรียบเทียบในเชิงการแปลวรรณกรรมจากภาษาต่างชาติเป็นภาษาไทยก็ได้

บรรณานุกรมเลือกสรร

หนังสือภาษาไทย

- กรมศิลปากร. (๒๕๑๐). **ประชุมพงศาวดารที่ ๔๑ เล่ม ๒๔ คำตอบจดหมายบันทึกซึ่ง เซอวาลิเยร์ เดอ โชมองต์ เอกอัครราชทูตของพระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ ได้ถวายสมเด็จพระนารายณ์**. ม.ป.ท.
- กรมศิลปากร. (๒๕๒๖). **ประเพณีการรับราชทูต**. กรุงเทพฯ: ยูไนเต็ดโปรดักชั่น.
- กรมศิลปากร. (๒๕๔๒). **สยามและคณะมิชชันนารีฝรั่งเศส**. แปลโดย ปทุมรัตน์ วงศ์ดนตรี. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- กอบกุล อิงคุทานนท์. (ม.ป.ป.). **ศัพท์วรรณกรรม**. กรุงเทพฯ: เซทโพธิ์พรินติ้ง.
- กุหลาบ มัลลิกะมาส. (๒๕๔๘). **วรรณคดีวิจารณ์**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ขจร สุขพานิช. (๒๕๐๖). **ออกญาวิไชยนทร์และการต่างประเทศในรัชกาลสมเด็จพระนารายณ์**. กรุงเทพฯ: ก้าวหน้า.
- แคลร์ คีฟ-ฟอกซ์. (๒๕๔๖). **พลคอนแห่งอยุธยา**. กุลวีย์ไม้ แก้วสนธิ แปล. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์.

- แคลร์ คีฟ-ฟอกซ์. (๒๕๔๙). **ตากสิน มหาราชชาตินักรบ**. ก้าวไม่ แก้วสนธิ แปล. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์.
- เจตนา นาควัชระ. (๒๕๔๒). **ทฤษฎีเบื้องต้นแห่งวรรณคดี**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ: ศยาม.
- ชูทิพย์ นาถ. (๒๕๔๓). **สังคมศาสตร์กับการวิเคราะห์ประวัติศาสตร์และวรรณกรรม**. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ฌอง-ปีแยร์ โกลเด็นชไตน์. (๒๕๓๖). **การอ่านนวนิยาย**. วลัย วิวัฒน์สร แปล. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดนยา วงศ์ชนะชัย. (๒๕๔๒). **วรรณกรรมไทยปัจจุบัน**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- เดอ แบล. (๒๕๕๐). **บันทึกความทรงจำของบาดหลวงเดอ แบล เกี่ยวกับชีวิตและมรณกรรมของ ก๊องสตันซ์ ฟอลคอน**. แปลโดย ลันด์ ท. โกมลบุตร. กรุงเทพฯ: ศรีปัญญา.
- ตรีศิลป์ บุญขจร. (๒๕๔๒). **นวนิยายกับสังคมไทย พ.ศ. ๒๔๗๕-๒๕๐๐**. กรุงเทพฯ: สร้างสรรค์.
- ธวัช ปุณโณทก. (๒๕๔๓). **แนวทางการศึกษาวรรณกรรมปัจจุบัน**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ธัญญา สังขพันธานนท์. (๒๕๔๓). **วรรณกรรมวิจารณ์**. กรุงเทพฯ: นาคร.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (๒๕๔๓). **การเมืองไทยสมัยพระเจ้ากรุงธน**. กรุงเทพฯ: มติชน.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (๒๕๒๓). **การเมืองไทยสมัยสมเด็จพระนารายณ์**. กรุงเทพฯ: มติชน.
- บุญเหลือ เทพยสุวรรณ. (๒๕๔๕). **วิเคราะห์วรรณคดีไทย**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ปรมินทร์ เครือทอง และคันสนีย์ วีระศิลป์ชัย (๒๕๔๖). **การเมืองในประวัติศาสตร์ ขนมหวานของท้าวทองกีบม้า “มาดามฟอลคอน” ขนมหไทยหรือขนมเทศ**. กรุงเทพฯ: มติชน.
- ปรีดี พิศภูมิวิถิ. (๒๕๕๑). **จากบางเจ้าพระยาสู่ปารีส**. กรุงเทพฯ: มติชน.
- ปรีดี พิศภูมิวิถิ. (๒๕๕๒). **ชิงบัลลังก์พระนารายณ์**. กรุงเทพฯ: มติชน.
- พระราชพงศาวดารกรุงธนบุรีฉบับพันจันทุมาศ (เจิม) จดหมายรายวันทัพ, อภินิหารบรรพบุรุษและเอกสารอื่น ๆ**. (๒๕๕๑). กรุงเทพฯ: ศรีปัญญา.
- พลับพลึง มูลศิลป์. (๒๕๒๓). **ความสัมพันธ์ไทย-ฝรั่งเศส สมัยอยุธยา**. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ.
- ภูธร ภูมะธน. (๒๕๕๐). **โกษาปาน ราชทูตผู้แผ่นดิน**. กรุงเทพฯ: สถาบันเพื่อการเรียนรู้แห่งชาติ.

เอกสารภาษาต่างประเทศ

- Choisy, Abbé de. (1999). **Journal du voyage de Siam fait en 1685 et 1687**. Bangkok: Orchid Press.
- Desfarges, le Général. (1690). **Relation des Révolutions arrivées à Siam dans l'Année 1688**. Amsterdam: Pierre Brunel.
- E.M. Forster. (1974). **Aspects of the Novel**. New York: Penguin Book.
- Jacqueline de Fels. (1987). **Hommage à Jacqueline de Fels**. Paris: s.p.
- Lucas George. (1962). **The Historical Novel**. Translated from the German by Hannah and Stanley Miteel. Great Britain: Penguin Book.
- Morgan Sportès. (1992). **Ombres Siamoises**. Paris: Edition Mobius.
- Predee Phisphumvidhi. (1999). **La Révolution de 1688 au Siam d'après des sources militaires françaises**. Mémoire de maîtrise, Université Silpakorn.